

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudkyní JUDr. Kateřinou Mrázovou, Ph.D. v právní věci

žalobce: **S. E.**

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra ČR, odbor azylové a migrační politiky**
sídlem Nad Štolou 3, poštovní příhrádka 21/OAM, 170 34 Praha 7

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 22. 6. 2018, č. j. OAM-722/ZA-ZA11-ZA17-2017,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ČR ze dne 22. 6. 2018, č. j. OAM-722/ZA-ZA11-ZA17-2017, **se ruší** a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění

I. Vymezení věci

1. Žalobce se podanou žalobou domáhal zrušení shora specifikovaného rozhodnutí žalovaného, jímž žalovaný rozhodl o neudělení mezinárodní ochrany žalobci podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

II. Obsah žaloby

2. Ve včas podané žalobě žalobce uvedl, že žalovaný v napadeném rozhodnutí pochybil, neboť řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, pročež v důsledku toho nesprávně aplikoval § 12 a § 14a zákona o azylu.
3. Za hlavní důvod podání žádosti o mezinárodní ochranu označil žalobce odmítnutí nastoupit povinnou vojenskou službu v Turecku, a to proto, že je etnickým Kurdem a byl by v armádě nucen bojovat proti Kurdům na východě země. Vedle toho by byl ve vlasti považován za vlastizrádce, protože emigroval, což by znamenalo, že bude poslán do nejtěžších bojů. V rámci pohovorů ve správním řízení žalobce také vypověděl o různých problémech, kterým v zemi původu čelil právě z důvodu své kurdské národnosti.
4. Pokud jde o základní vojenskou službu, pak žalovaný k tomu uvedl, že branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, přičemž povolání do vojenské služby není samo o sobě důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Na podporu své argumentace žalovaný odkazoval na Příručku UNHCR z roku 1979, rozsudek Vrchního soudu v Praze z roku 1998 a Informaci Kanadské Rady pro uprchlíky, dle které jsou podmínky výkonu vojenské služby standardní a řídí se platnou legislativou, osoby jsou k výkonu vojenské služby povolávány plošně a na podkladě dosáhnutí věkové hranice. Takto provedené hodnocení žalovaným však žalobce považuje jen za obecné a paušalizující, které svědčí o tom, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav ve vztahu k možnému udělení mezinárodní ochrany z důvodu vyhýbání se vojenské služby. Je pravdou, že povolání do armády samo o sobě nepředstavuje relevantní důvod pro udělení mezinárodní ochrany, nicméně v určitých případech tomu tak může být, což potvrzuje i judikatura NSS. Například dle rozsudku NSS ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008 platí, že trestní stíhání pro nenastoupení vojenské služby může v určitých případech založit relevantní pronásledování, a to například tehdy, pokud branci hrozí trestní sankce za to, že se odmítne zúčastnit bojových operací odporujících mezinárodnímu právu, nebo proto, že mu hrozí trest, jehož intenzita či způsob výkonu zakládá porušení lidských práv. Takové závěry podporuje i rozsudek SDEU ve věci C-472/13 ze dne 26. 2. 2015, z něhož mj. vyplývá, že za akt pronásledování je považováno i trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, kdy by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2 (do doložek o vyloučení mj. patří páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti, nebo činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a v čl. 1 a 2 Charty OSN).
5. Z výše citovaného tedy vyplývá, že za určitých okolností může i povolání do armády a s tím související odepření výkonu vojenské služby založit azylově relevantní důvod. Jelikož u žalobce byla právě obava z výkonu vojenské služby zásadním důvodem pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany, měl se žalovaný v napadeném rozhodnutí touto obavou mnohem podrobněji zabývat a měl posoudit jednak otázku, jaký trest by žalobci mohl v případě nenastoupení do armády hrozit, a zda tento trest není nepřiměřený, a jednak posoudit i otázku, zda by případný výkon vojenské služby nemohl zahrnovat podílení se na páčání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti. Konkrétními otázkami se žalovaný nezabýval, místo toho zcela paušálně odmítl možnost, že by v případě žalobce mohlo nenastoupení povinné vojenské služby představovat azylově relevantní důvod.

6. V jihovýchodní části území Turecka, v blízkosti hranice se Sýrií, v současné době dochází k ozbrojeným střetům mezi tureckou armádou a kurdskými milicemi (zejména povstalci Strany kurdských pracujících – PKK). Pokud by byl žalobce povolán do bojů, byl by tak fakticky nucen bojovat proti lidem vlastní národnosti, kteří bojují za autonomii Kurdistanu, jenž není oficiálně uznáván. Ačkoliv tedy obecná branná povinnost nediskriminačním způsobem dopadá na veškeré bojeschopné obyvatelstvo, v případě žalobce, jakožto osoby kurdské národnosti, má povolání do armády zcela jiný rozměr, než je tomu u většinového obyvatelstva turecké národnosti. Povolání do armády může u žalobce vyvolávat zcela legitimní odpor vůči povinnosti bojovat proti „svým lidem“. Turecko však neumožňuje odmítnout výkon vojenské služby z důvodu výhrady svědomí.
7. Pokud jde o výhradu svědomí ve vztahu k výkonu vojenské služby, pak Evropský soud pro lidská práva (ESLP) jednomyslně shledal ve věci Savda proti Turecku (stížnost č. 42730/05, rozsudek ze dne 12. 6. 2012, konečné znění ze dne 12. 9. 2012), porušení čl. 3 (zákaz ponižujícího zacházení), čl. 9 (právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání) a čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces z důvodu nedostatečné nezávislosti a nestrannosti vojenského soudu). ESLP opakovaně zdůraznil, že platný systém vojenské služby v Turecku nepovoluje žádné výjimky z výkonu vojenské služby na základě svědomí a může vyústit v přísné a opakované trestní sankce, uložené těm, kteří odmítli službu nastoupit.
8. Dopadu mimořádného stavu na lidská práva v Turecku se věnovala zpráva Vysokého komisaře OSN pro lidská práva z března 2018, v níž je uvedeno, že v hodnoceném období i nadále Vysoký komisař OSN pro lidská práva dostává informace o mnoha případech porušování lidských práv a zneužívání, k němuž dochází v jihovýchodním Turecku v souvislosti s bezpečnostními operacemi prováděnými tureckou vládou. Nezisková organizace Sdružení pro lidská práva zveřejnila statistiky porušení, ke kterým údajně došlo v prvním čtvrtletí roku 2017 ve východní a jihovýchodní oblasti Anatolie. Podle nich celkový počet porušení činil 7 907, zahrnoval 263 případů mučení ve vazbě a více než 100 případů kriminalizace jednotlivců za uplatnění jejich práva na svobodu projevu. Mimoto obdržel Vysoký komisař OSN pro lidská práva také věrohodné zprávy o tom, že v únoru 2017 byl 9 vesnicím, včetně Kuruköy, v okresech Omerli, Nusaybin a Artuklu v provincii Mardin uložen oficiální zákaz vycházení. Následně se v těchto oblastech, které jsou většinou obývány Kurdy, uskutečnily bezpečnostní operace zacílené na občany kurdského původu všech věkových skupin, z důvodu jim přisuzované příslušnosti k PKK. Během operací prováděných v těchto 9 vesnicích bezpečnostní síly údajně zabily nejméně 3 osoby, sexuálně napadli ženy a dopustili se dalších činů mučení. Zbili, vyhrožovali se zbraní a stříleli na několik civilistů, zablokovali přemístění několika zraněných do nemocnic, připravili obyvatele o potraviny, nezávadnou pitnou vodu a kanalizaci, vyplnili a vypálili domy, umístili obyvatele pod dohled, znemožnili všem přístupům do vesnic, včetně vnějších pozorovatelů, kteří chtěli sledovat situaci, a zablokovali komunikaci obyvatel s vnějším světem tím, že odřízli telefonní a internetové spojení. Vysoký komisař k tomu konstatoval, že obvinění z porušování lidských práv a zneužívání v jihovýchodním Turecku jsou masivní a závažné a vyžadují účinné a rychlé vyšetřování na vnitrostátní úrovni a nezávislé ověřování od mezinárodních pozorovatelů. Vysoký komisař sdělil, že

vyžaduje plný a volný přístup, aby mohl přímo, nezávisle a objektivně posoudit situaci v této oblasti.

9. Byl znovuzaveden monitorovací proces Turecka v důsledku nedodržování lidských práv, a to až do doby, než bude problém vyřešen u spokojivým způsobem. Turecká vláda a prezident Erdogan, který se dlouhodobě snaží o upevnění své moci, vydali prohlášení o dočasném odstoupení od některých závazků, vyplývajících z Evropské úmluvy o lidských právech a následně ještě oznámili, že odstoupí i od 13 článků Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, včetně práv týkajících se lidského zacházení se zadrženými osobami a práva na opravný prostředek.
10. Tam, kde se žalobce narodil a vyrůstal (provincie Mardin), jsou dokumentovány případy, kdy dochází ze strany příslušníků turecké armády k závažnému porušování lidských práv civilního obyvatelstva náležejícího ke kurdské menšině. Pro žalobce je tak zcela neslučitelné s jeho morálním přesvědčením, aby se jakýmkoliv způsobem účastnil obdobných bojů. Žalobci je známo, že v mnoha demokratických zemích existuje branná povinnost, která koresponduje s oprávněním státu požadovat, aby se občané podíleli na zajištění bezpečnosti svého státu. K tomu žalobce dále uvedl, že jako Kurd nepovažuje Turecko za svůj stát, jsou mu známy historické souvislosti okupace Kurdistanu, a tudíž necítí žádnou občanskou povinnost vůči Tureckému státu, zvláště jako příslušník menšiny, kterou se Turecko snaží po řadu let násilím potvrdit. Uvedenou občanskou povinnost necítí tím spíše, pokud by obdobné povinnosti měl plnit se zbraní v ruce, a tak pouze utužovat probíhající konflikt. Žalobce také uvedl, že v řadě demokratických zemí existuje branná povinnost, ale současně i forma civilního konání vojenské služby. To však v Turecku není možné.
11. Pro žalobce je nepřijatelná z výše uvedených důvodů účast ve vojenské akci, přitom pro nasazení do vojenské akce nemá žádnou jinou možnost volby. Hrozí mu tedy případné potrestání za dezerci, které bude zahrnovat i potrestání za sympatie vůči kurdským separatistům. Nelze ani vyloučit, že by neochota nastoupit do turecké armády a uprchnutí žalobce do zahraničí, mohla být po návratu žalobce do Turecka vnímána jako projevení politického názoru – sympatie s kurdskými separatisty a stranou PKK. Z výše uvedených důvodů tedy měl žalovaný žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany posuzovat i ve světle přisuzovaného politického názoru, což však neučinil. Rovněž komentářová literatura k zákonu o azylu uvádí, že pronásledování z důvodu politického přesvědčení je často relevantní v případě odpíračů vojenské služby.
12. Přitom žalobce nemá strach z potrestání za odmítnutí konání vojenské služby bezdůvodně, protože v Turecku je odmítnutí konání vojenské služby trestné. Postavení žalobce je o to horší, že před výkonem vojenské služby uprchnul do ciziny, pročez po případném návratu ho čeká přísnější trest. Dezerce je trestná podle čl. 66 – 88 tureckého trestního zákona až 3 roky odnětí svobody. Dezertéři, kteří uprchli do zahraničí, mohou být odsouzeni až na 5 let odnětí svobody, a v případě přitěžujících okolností až na 10 let. V této souvislosti žalobce zdůraznil, že ani podmínky trestání dezerce nebyly žalovaným blíže zkoumány v napadeném rozhodnutí, když je tam pouze uvedeno, že obava z nasazení do bojů je neopodstatněná. Přitom nebyl vůbec zkoumán důsledek celkového odmítnutí konání

vojenské služby. Již nyní je žalobce dezertérem. V uvedeném směru si žalovaný neobstaral žádné relevantní informace a vyšel tak z nedostatečně zjištěného skutkového stavu.

13. Aktuálně dostupné informace o Turecku navíc vypovídají o neustále se zhoršující situaci vězeňských podmínek, zejména poté, co došlo k neúspěšnému pokusu o státní převrat. Věznice jsou přeplněny, zdravotní péče je nedostatečná a ojedinělé nejsou ani případy mučení či nelidského nebo ponižujícího zacházení s vězni. V rámci výjimečného stavu turecká vláda schválila 2 nouzové dekrety, jimiž odstranila základní záruky ochrany zadržených osob před špatným zacházením a mučením. O nárůstu případů mučení a jiných forem špatného zacházení v policejní detenci se zmiňovala i Zpráva Amnesty International z února 2017. Šlo především o oblasti na jihovýchodě země, v Ankaře a Istanbulu.
14. Kromě zdokumentovaných případů mučení či špatného zacházení dochází i k celkovému zhoršování podmínek v tureckých věznicích. V důsledku masového zatýkání jsou kapacity věznic výrazně překročeny.
15. Skutečnost, že by žalobce v případě uvěznění mohl být vystaven podmínkám neslučitelným s čl. 3 Evropské úmluvy, může být minimálně důvodem pro udělení doplňkové ochrany. Žalovaný měl k posuzování žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany přistupovat s mnohem větší pečlivostí a měl si obstarat aktuální a přesné informace o současné situaci v Turecku. Z napadeného rozhodnutí je však zřejmé, že tuto povinnost nedodržel.
16. S ohledem na výše uvedené žalobce považuje napadené rozhodnutí za nezákonné, neboť žalovaný řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, pročež v důsledku toho nesprávně aplikoval § 12 a § 14a zákona o azylu. Žalobce tedy soudu navrhl, aby napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc žalovanému vrátil k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

17. V podání ze dne 3. 9. 2018 se žalovaný vyjádřil k podané žalobě. Uvedl, že popírá oprávněnost žaloby a nesouhlasí s ní, neboť neprokazuje nezákonnost napadeného rozhodnutí. V dalším odkázal na obsah správního spisu, zejména na žádost žalobce o udělení mezinárodní ochrany a na protokol o pohovoru.
18. Žalovaný se dále vyjádřil tak, že ve správním řízení bylo objasněno, že tvrzeným důvodem žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany jsou problémy ohledně jeho kurdské etnicity a dále odpor k nástupu na základní vojenskou službu v souvislosti s bezpečnostní situací v Turecku.
19. Žalobce přicestoval do ČR nelegálně, ukrytý v nákladním voze, dne 1. 9. 2017. Ve svém pohovoru detailně popsal svoji cestu z vlasti do ČR. Ještě před 4 měsíci byl i v Rumunsku, kde mu vzali otisky prstů a následně jej vrátili zpět do Turecka, neboť byl chycen na své cestě do ČR. Dále popsal i svoji další nelegální snahu dostat se znovu z Turecka do ČR (blíže viz správní spis).

20. Žalovaný dospěl k závěru, že žalobce v průběhu správního řízení neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možno učinit závěr, že ve vlasti vyvíjel činnost, směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, a za kterou by byl azylově relevantním způsobem pronásledován. Žalovaný rovněž nedospěl k závěru, že by žalobce mohl ve vlasti pociťovat odůvodněnou obavu z pronásledování z důvodů uvedených v § 12 písm. b) zákona o azylu, nebo že by mu takové pronásledování hrozilo v případě jeho návratu do vlasti. Ostatně takové potíže ani žalobce neuvedl. Při posuzování žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany žalovaný vycházel z výpovědi žalobce a dále z informací, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a bezpečnostní situace a stavu dodržování lidských práv v Turecku.
21. Samotná povinnost občanů Turecka, daná platnými zákony této země, účastnit se základní vojenské služby nebo nastoupit do armády a být přítomen dalšímu výcviku či dokonce bojovým operacím, pokud je tato aktivita zaměřena na veškeré bojeschopné obyvatelstvo, nemůže být podle žalovaného chápána jako pronásledování jednotlivců ze strany tureckých státních orgánů, a to ani v případě následného nasazení vojáků do konfliktních oblastí. V uvedeném smyslu nelze sdělenou obavu žalobce shledat za azylově relevantní.
22. Také z Informace Kanadské rady pro migraci a uprchlíky – Turecko, vojenská služba, leden 2017, ze dne 16. 3. 2017, vyplývá, že podmínky výkonu vojenské služby v Turecku jsou standardní a řídí se platnou legislativou. K výkonu vojenské služby jsou osoby povolávány plošně na podkladě dosažení potřebné věkové hranice a po odpadnutí všech překážek, jako je např. studium.
23. Povolání k výkonu vojenské služby a nasazení do války, resp. existenci této občanské povinnosti v jednotlivých státech, a dokonce i tresty za její nevykonání, uznává za naprosto legitimní Ženevská konvence, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech či Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Výkon vojenské služby tedy nelze považovat za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu, neboť nemůže být sama o sobě vnímána jako nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Branná povinnost existuje v mnoha zemích, a to i v těch nejvyspělejších, přecež následné povolání k výkonu vojenské služby nemůže být kategorizováno jako perzekuce či nelidské nebo ponižující zacházení a trestání. Ostatně z výpovědi žalobce i ze zjištění správního orgánu nevyplývalo nic, z čeho by bylo možné učinit závěr, že právě v případě žalobce by mohl výkon vojenské služby představovat vážnou újmu. Žalovaný rovněž nenalezl žádná vodítka, podle nichž by měl být žalobce po svém návratu do vlasti vystaven hrozbě nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Žalobce hovořil pouze o problémech s nalezením oficiální práce a dalších potížích, kterým čelil pro svoji kurdskou příslušnost.
24. Z informací, kterými žalovaný o kurdské menšině disponuje, nijak nevystupuje, že by příkoří, které tato etnická skupina v Turecku zažívá, dosahovalo míry intenzity azylového pronásledování (či hrozby vážné újmy) a tato situace se nijak neproměnila ani po pokusu o údajný vojenský puč v červnu 2016. I přes politické změny Turecko zůstává republikánsky vystavěným státem, který má svůj správní systém postaven na rovném přístupu ke svým

občanům, přičemž může docházet k dílčím excesům, které ale nejsou dány nastavením systému. V kurdské otázce existuje stále rozdílné chápání mezi tureckými úřady, které kurdský problém interpretují jako problém bezpečnostní, a kurdskými reprezentanty, kteří problém považují za lidskoprávní s důrazem na dosažení demokratických práv. I přesto etničtí Kurdové v historii moderního tureckého státu participovali ve státní správě, působili v ne-etnických politických stranách, a dokonce zastávali nejvyšší státní funkce, např. ministerské. Turecké státní složky hledí na Kurdy zejména bezpečnostním prismalem, a to s ohledem na případy, kdy dojde na otázky územní integrity Turecka a jeho vnitřní bezpečnosti (snahy o územní štěpení). Právně ale není Kurdům bráněno ve společenské integraci. Tlak na kurdskou menšinu v Turecku není vystupňován do podoby pronásledování ani vážné újmy. Proto je třeba jen individuálního posouzení jednotlivých případů. Žalovaný však neshledal u žalobce žádné prvky pronásledování pro etnickou příslušnost.

25. Pokud jde o doplňkovou ochranu, její neudělení žalovaný řádně zdůvodnil v napadeném rozhodnutí, přičemž námitky žalobce ohledně hrozby bezpečí v případě jeho návratu označil žalovaný za spekulativní, a to na podkladě veskrze aktuálních informací o Turecku dle spisu.
26. Žalovaný zcela odmítl námitky žalobce a uvedl, že i z napadeného rozhodnutí jasně vyplývá, že obstarané informace jsou aktuální. V samotném rozhodnutí byl rovněž rozebrán neúspěšný pokus o puč v Turecku z léta 2016. Žalobci se ve správním řízení nepodařilo zpochybnit získané informace. Jde o nezávislé informační zdroje, které obsahují i negativní hodnocení, takže žalovaný nevybíral žádné tendenční informace proti žalobci a naopak se jedná o ucelený a vyvážený pohled na společenské poměry v Turecku.
27. Jelikož se žalovaný nedopustil žádné nezákonnosti a napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu se zákonem, žalovaný soudu navrhl, aby žalobu jako nedůvodnou zamítl.

IV. Replika žalobce

28. Žalobce podáním ze dne 9. 10. 2018 reagoval na vyjádření žalovaného k žalobě. Žalobce uvedl, že žalovaný ve svém vyjádření v zásadě nereaguje na žalobní námitky a pouze opakuje to, co bylo již uvedeno v napadeném rozhodnutí. Podle žalovaného údajně nemůže povinnost účastnit se základní vojenské služby zakládat pronásledování nebo nebezpečí vážné újmy, a to za předpokladu, že se vztahuje plošně na veškeré bojeschopné obyvatelstvo země. Taková občanská povinnost je údajně zakotvena v právních rádech mnoha států. Podle žalobce však tyto argumenty naprosto odporují aktuální judikatuře i doktríně, ze které jednoznačně vyplývá, že odepření výkonu vojenské služby může za určitých okolností zakládat odůvodněný strach z pronásledování ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu nebo reálné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Tímto zjednodušujícím posouzením žádosti žalobce o udělení mezinárodní ochrany žalovaný hrubě pochybil při výkladu hmotného práva a nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu.
29. V dalším žalobce odkázal na příručku UNHCR, která stanoví, že dezertér nebo člověk vyhýbající se vojenské službě může být rovněž považován za uprchlíka, pokud lze

prokázat, že by byl za tento vojenský trestný čin vystaven nepřiměřeně přísnému trestu z důvodu jeho rasy, náboženství, státní příslušnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě nebo politických názorů. Totéž by platilo, pokud by bylo možné prokázat, že má opodstatněné obavy z pronásledování z těchto uvedených důvodů nad rámec potrestání za dezerci /obdobně potvrzeno i rozsudkem NSS ze dne 9. 6. 2008, sp. zn. 5 Azs 18/2008).

30. Přestože v řadě demokratických zemí existuje branná povinnost, existuje v nich také forma civilního konání vojenské služby. K tomu příručka UNHCR v bodě 170 uvádí, že je možné, aby nutnost výkonu vojenské služby byla jediným důvodem pro nárok na právní postavení uprchlíka, pokud by vojenská služba vyžadovala účast ve vojenských akcích, pokud jsou v rozporu s jeho skutečným politickým, náboženským nebo morálním přesvědčením. Zavedení legislativy upravující civilní konání vojenské služby je dle citované příručky doporučováno mezinárodními organizacemi.
31. Žalobce znovu připomněl rozsudek ESLP ve věci Savda proti Turecku, ve kterém ESLP jednomyslně shledal porušení čl. 3 (zákaz ponižujícího zacházení), čl. 9 (právo na svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání) a čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces z důvodu nedostatečné nezávislosti a nestrannosti vojenského soudu). ESLP opakovaně zdůraznil, že platný systém vojenské služby V Turecku nepovoluje žádné výjimky z vojenské služby na základě svědomí a může vyústit v přísné a opakované trestní sankce, uložené těm, kteří odmítli službu nastoupit. Takový systém dle ESLP nedokázal nalézt spravedlivou rovnováhu mezi obecným zájmem společnosti a zájmem odpůrců vojenské služby. Z výše uvedeného podle žalobce vyplývá, že za určitých okolností může i povolání do armády a související odepření výkonu vojenské služby založit azylově relevantní důvod.
32. Ačkoliv byl citovaný rozsudek ESLP přijat v roce 2012, dle dostupných zpráv o Turecku platí, že stále neexistuje žádná možnost výkonu náhradní vojenské služby. Existuje sice možnost vykoupit se penězi z výkonu vojenské služby, ale částka tohoto vykoupení činí 6 000 EUR. Z dostupných zpráv je dále zřejmé, že v případě vykonání trestu odnětí svobody za nenastoupení vojenské služby je dotýčný znovu povolán do vojenské služby a pak znovu potrestán, pokud tuto službu opětovně nenastoupí. Mnozí z těch, kteří byli zadrženi z důvodu odpírání vojenské služby kvůli výhradě svědomí, hlásilo, že byli vystaveni fyzickému týrání.
33. Žalobce zcela odmítl postoj a závěry žalovaného. Odkazy žalovaného na zprávy o zemi původu, které pojednávají o obecné situaci kurdské národnostní menšiny v Turecku, z nichž žalovaný vyzdvihuje skutečnost, že Kurdové od vzniku Turecka participují na státní správě, jsou dle žalobce absolutně nerelevantní ve vztahu k posouzení důvodů žalobce pro podání žádosti o mezinárodní ochranu. Jelikož důvodem pro udělení mezinárodní ochrany byla u žalobce právě obava z výkonu vojenské služby, měl se žalovaný v napadeném rozhodnutí touto obavou mnohem podrobněji zabývat a posoudit, jaký trest by žalobci mohl v případě nenastoupení do armády hrozit a zda tento trest není nepřiměřený, a dále otázku, zda by případný výkon vojenské služby nemohl zahrnovat podílení se na páčání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti. Místo toho však žalovaný zcela paušálně odmítl možnost, že by nenastoupení povinné vojenské služby mohlo představovat azylově relevantní důvod, přitom si však neobstaral žádné relevantní informace a vyšel tak z nedostatečně zjištěného skutkového stavu.

34. Žalobce nadále považoval napadené rozhodnutí za nezákonné, neboť žalovaný řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, přičemž v důsledku toho nesprávně aplikoval § 12 a § 14a zákona o azylu.

V. Posouzení věci krajským soudem

35. Zdejší soud přezkoumal za podmínek uvedených v § 51 odst. 1 a 2 ve spojení s § 76 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s.ř.s.“), a v rozsahu uplatněných žalobních bodů napadené rozhodnutí žalovaného, jakož i řízení předcházející jeho vydání, a shledal, že **žaloba je důvodná**.
36. Předmětem soudního přezkumu bylo rozhodnutí žalovaného, kterým nebyla žalobci udělena mezinárodní ochrana v žádné z možných forem, tedy nebyl mu udělen azyl ani doplňková ochrana. Žalovaný tedy neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu, přičemž v duchu těchto ustanovení rozčlenil odůvodnění napadeného rozhodnutí, jímž o žádosti žalobce rozhodl negativně. Žalobce svoji žalobu argumentačně směřoval pouze proti aplikaci § 12 a § 14a zákona o azylu, tedy proti důvodům neudělení azylu podle § 12 zákona o azylu a důvodům neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Ostatní závěry o neudělení mezinárodní ochrany podle § 13, § 14 a § 14b zákona o azylu žalobce nijak nerozporoval, pročez se ani krajský soud nebude věnovat přezkumu těchto pasáží napadeného rozhodnutí. Tyto části rozhodnutí lze označit za nerozporné a v souladu se zákonem.
37. V souvislosti s nesprávností aplikace § 12 a § 14a zákona o azylu žalovaným žalobce uvedl, že žalovaný především pochybil v tom, když řádně nezjistil skutkový stav a nepřihlédl ke všem rozhodným skutkovým okolnostem. Za primární důvod podané žádosti o mezinárodní ochrany žalobce označil odmítnutí nastoupit povinnou vojenskou službu v Turecku, když by jako etnický Kurd byl v armádě nucen bojovat proti Kurdům na východě země. Jako Kurd se setkal ve svém životě s mnoha těžkostmi kvůli kurdské národnosti, např. si nemohl najít oficiální práci. V dětství byl přítomen u vojenské prohlídky jejich domu. Navíc aktuálně by v zemi původu byl považován za vlastizrádce, neboť emigroval, což by mohlo také znamenat, že bude poslán do nejtěžších bojů na východě země. Své důvody podané žádosti o mezinárodní ochranu žalobce ve správním řízení samozřejmě ještě blíže vysvětlil. Přesto však žalovaný k uvedeným problémům v odůvodnění napadeného rozhodnutí pouze uvedl, že branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, která dopadá na veškeré bojeschopné obyvatelstvo, přičemž povolání do vojenské služby samo o sobě není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. I když obecně žalobce souhlasil s tím, že povolání do armády nepředstavuje relevantní důvod pro udělení mezinárodní ochrany, s odkazem na judikaturu NSS dále uvedl, že za určitých okolností přesto může i povolání do armády a související odepření výkonu vojenské služby založit azylově relevantní důvod. Bližšími okolnostmi takové situace se však žalovaný vůbec nezabýval, přestože to měl podrobně rozebrat v napadeném rozhodnutí a rovněž měl posoudit otázku, jaký trest by mohl žalobci za nenastoupení do armády hrozit, zda takový trest není nepřiměřený, a zda by se případně výkonem vojenské služby nemohl podílet na páchání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti. Místo

takového individuálního posouzení záležitosti žalobce žalovaný pouze paušálně odmítl možnost, že by nenastoupení povinné vojenské služby mohlo představovat azylově relevantní důvod. S touto argumentací žalobce a pregnantním vystižením pochybení žalovaného se musel krajský soud ztotožnit.

38. Soud nejprve přiblíží právní úpravu důvodů pro udělení azylu a doplňkové ochrany podle § 12 a § 14a zákona o azylu.
39. Podle § 12 zákona o azylu se azyl udělí cizinci, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.
40. Podle § 14a odst. 1 zákona o azylu se doplňková ochrana udělí cizinci, který nesplňuje důvody pro udělení azylu, bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že v jeho případě jsou důvodné obavy, že pokud by byl cizinec vrácen do státu, jehož je státním občanem, by mu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy podle odst. 2, a že nemůže nebo není ochoten z důvodu takového nebezpečí využít ochrany státu, jehož je státním občanem.
41. Podle § 14a odst. 2 zákona o azylu se za vážnou újmu podle zákona o azylu považuje a) uložení nebo vykonání trestu smrti, b) mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání žadatele o mezinárodní ochranu, c) vážné ohrožení života civilisty nebo jeho lidské důstojnosti z důvodu svévolného násilí v situaci mezinárodního nebo vnitřního ozbrojeného konfliktu, nebo d) pokud by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR.
42. Vzhledem k obsahu napadeného rozhodnutí a též uplatněných žalobních bodů v podané žalobě krajský soud dospěl k závěru, že žalobce skutečně nenaplnil azylový důvod uvedený v § 12 písm. a) zákona o azylu, neboť nebylo prokázáno, že by byl pronásledován za uplatňování politických práv a svobod. Žalobce skutečně neuvedl žádné skutečnosti, na základě kterých by bylo možno učinit závěr, že ve své vlasti vyvíjel činnost směřující k uplatňování politických práv a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, za kterou by byl azylově relevantním způsobem pronásledován. V průběhu správního řízení žalobce neuvedl žádnou skutečnost, která by odkazovala k tomu, že v jeho vlasti vyvíjel politické aktivity a následně za ně byl pronásledován takovým způsobem takovou intenzitou, aby se tato činnost dala podřadit pod důvody obsažené v § 12 písm. a) zákona o azylu. V rámci pohovoru i poskytnutých údajů k podané žádosti žalobce uvedl, že nebyl v minulosti nikdy politicky angažován, a že nemá žádné politické přesvědčení. Pouze vyjadřoval své sympatie politické straně HDP, která v Turecku patří k legální a etablované straně. Zaměřuje se na bránění práv Kurdů a menšin, pročež dosahuje nejlepších volebních výsledků v oblastech s hojným zastoupením kurdské menšiny. Žalobce však neměl žádné problémy ohledně svých sympatií k této straně při pobytu na území Turecka. Žádné potíže v této souvislosti nezmnínil. Ve shodě s napadeným rozhodnutím tedy krajský soud tento bod uzavřel tak, že žalobce nebyl ve vlasti pronásledován pro uplatňování politických práv

a svobod ve smyslu § 12 písm. a) zákona o azylu, pročez azyl nebyl po právu z tohoto důvodu udělen.

43. Zcela odlišná situace však nastává v případě azylového důvodu uvedeného v § 12 písm. b) zákona o azylu a důvodu udělení doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu.
44. V této souvislosti je třeba připomenout, že již ve správním řízení žalobce uváděl, že má velký problém s nástupem na vojenskou službu, která je v jeho vlasti povinná, jistě by byl totiž poslán sloužit na východ země nebo do Sýrie, kde by byl nucen bojovat proti vlastním kurdským lidem. V Turecku je základní vojenská služba povinná a žalobce z ní má obavu právě proto, že by byl jistě vyslán bojovat do východních oblastí země, kde je vysoké procento ztrát na životech. Dosud měl díky vysokoškolskému studiu zařízen odklad základní vojenské služby, po dokončení vysoké školy však už měl vojenskou službu nastoupit, což ale neučinil. Podle názoru žalobce jsou všichni Kurdové posíláni bojovat k východní hranici se Sýrií, kde právě dochází i k bojům s Kurdy, což žalobce zcela odmítá. Tím, že na vojnu nenastoupil a emigroval, došlo k tomu, že byl žalobce zařazen na seznam vlastizrádců a teroristů, kteří pak budou na vojně posláni doslova do první linie. Vedle shora uvedeného se žalobce v případě svého návratu do země původu bojí také o svůj život z důvodu tamní špatné bezpečnostní situace, neboť se tam odehrává velké množství bombových útoků a většinová společnost neumožňuje Kurdům normálně žít. Jako Kurd si žalobce nemohl sehnat oficiální práci. Vzhledem ke své příslušnosti ke kurdskému etniku žalobce všude pociťoval odpor a nenávist. Již jako dítě zažil vojenskou prohlídku domu, kdy k nim v noci vtrhli vojáci a prohlédali jejich dům. Když někde ukáže svůj občanský průkaz, každý si domyslí dle jeho místa narození, že je Kurdem. Žalobce vystudoval vysokou školu technického směru, je geodet. Při hledání práce žalobce obcházel firmy a odpovídal na inzeráty s nabídkou práce. Volná místa tam měli, avšak když zaměstnavatel poznal, že je Kurd, odmítl ho zaměstnat a sdělil mu, že volné místo nemají. Dokonce při jednom pohovoru byl přímo dotázán na to, zdali je Kurdem, což pro něj bylo i velmi ponižující. V rámci vyjádření se k podkladům žalobce ještě doplnil, že nejvíce palčivým je pro něj skutečně problém nástupu na povinnou základní vojenskou službu, neboť na ni z výše uvedených důvodů nechce, avšak nemá na výběr. Vykoupit se z ní nemůže, protože se to netýká jeho věkové kategorie a poplatek za to je rovněž velmi vysoký. K situaci v Afrinu žalobce uvedl, že tam turecká vláda pod záštitou boje s teroristy bojuje s Kurdy.
45. Shora stručně shrnutá argumentace žalobce ve správním řízení vymezila žalovanému rozsah potřebných zjištění, aby mohl v souladu se zákonem rozhodnout o existenci azylově relevantních důvodů nebo relevantních důvodů pro udělení doplňkové ochrany. Celou argumentací žalobce jak ve správním řízení, tak i v podané žalobě se jako červená nit táhne tvrzení o odmítání povinnosti nastoupit základní vojenskou službu, příslušnosti ke kurdskému etniku a s tím spojenými životními obtížemi z důvodu jejich odmítání většinovou společností Turecka, projevující se např. v nemožnosti najít si oficiální práci, dále v nasazení do bojů na východě země proti kurdské menšině, popř. nasazení v první linii do nejtěžších bojů z důvodu nenastoupení povinné základní vojenské služby. I přes tuto jasnou linku rozsahu žalobních tvrzení (žalobce uvedené tvrdil rovněž ve správním řízení) a s tím korespondujících nezbytných zjištění, žalovaný potřebná zjištění ve vztahu k individuálnímu případu žalobce neučinil.

46. Žalovaný sice na straně 4 napadeného rozhodnutí uvedl, že je o postavení Kurdů v Turecku obšírně seznámen a k tomu citoval část vyjádření akademické autority – Michaela Guntera, jenž mj. o Kurdech v Turecku sdělil, že „jsou vše, jen ne homogenní ve svých cílech“, avšak konkrétnímu postavení Kurdů v Turecku, zejména k individuální a konkrétní situaci žalobce, nic bližšího žalovaný neuvedl. Ostatně nic takového ani nezjišťoval, jak vyplývá z žalovaným deklarovaných zpráv, které v této věci shromáždil. Za zcela paušální tvrzení lze označit tvrzení žalovaného v napadeném rozhodnutí, že „z informací, kterými správní orgán o této menšině disponuje, nijak nevystupuje, že by příkoří, které tato etnická skupina v Turecku zažívá, dosahovala intenzity azylového pronásledování (či hrozby vážné újmy) a tato situace se nijak radikálně neproměnila ani po pokusu o údajný vojenský puč v červnu 2016“. Ani další věta užitá žalovaným v odůvodnění napadeného rozhodnutí, že „Turecko je republikánsky vystavěným státem, které má svůj správní systém postaven na rovném přístupu ke svým občanům, přičemž může docházet k dílčím excesům, které ale nejsou dány nastavením systému“, nemá žádný vztah k situaci žalobce a jeho tvrzení o možném strachu z pronásledování z důvodu nejen příslušnosti ke kurdské menšině, ale také odpírání vojenské služby a odpírání jeho nasazení v bojích vůči vlastním lidem ze stejné etnické menšiny. Uvedená věta žalovaného rovněž nevylučuje obavy vyslovené žalobcem, tedy obavy z nebezpečí hrozby vážné újmy v případě jeho návratu do země původu. Z interpretačního pokusu kurdského problému žalovaným o tom, že turecké úřady jej chápou jako problém bezpečnostní a kurdští reprezentanti jako otázku lidskoprávní s důrazem na dosažení demokratických práv, nelze nic seznat o konkrétní situaci žalobce, jakou deprivací v zemi původu žalobce i ostatní Kurdové trpí, proč dochází k jejich vyčleňování z většinové společnosti, a zda žalobci hrozí v případě jeho návratu do země původu pronásledování nebo nebezpečí vážné újmy (zda u něj existuje odůvodněný strach z pronásledování, nebo zda má důvodné obavy, že mu v případě jeho návratu do země původu hrozí skutečné nebezpečí vážné újmy). Žalovaný také ve svém odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl, že právně není Kurdům bráněno ve společenské integraci a individuální seberealizaci, což dotvrzuje jejich pronikání do politických, podnikatelských a celkových společenských elit tureckého státu, avšak z uvedeného opět není vůbec zřejmé, proč žalobce nemohl po vysokoškolském studiu najít oficiální práci a byl většinovou společností odmítán pro svůj etnický původ. Za stigmatizující označil například místo narození. Pociťoval také ponižování z důvodů dotazu na jeho etnický původ. Uvedeným souvislostem se však žalovaný v napadeném rozhodnutí vůbec nevěnoval. Žalovaný pouze uvedl, že v případě lokálního konfliktu se může Kurd konfliktu vyhnout přestěhováním do jiné části země, avšak si vůbec nevšiml, že to žalobce činil. Závěrem k tomuto argumentačnímu bodu žalovaný pouze uvedl, že *„tlak na kurdskou menšinu v této zemi není vystupňován do podoby pronásledování ani vážné újmy a bez dalšího se v jednotlivých případech nemůže objevit a jen a pouze právě z těchto důvodů, přičemž toto další se váže právě toliko na individuální posouzení jednotlivých případů. Po posouzení azylového příběhu dotyčného pak správní orgán nevidí prvky pronásledování pro etnickou příslušnost ani v žadatelových tvrzeních.“* Kromě dílčí nesrozumitelnosti uvedené argumentace žalovaného, soud poukazuje především na to, že jde o zcela obecné a paušální tvrzení žalovaného bez potřebné individualizace případu žalobce a konkrétního posouzení situace žalobce. Žalovaným připojený odkaz na zdroje a informativní zprávy viz strana 5 odstavec první napadeného rozhodnutí nemá žádné propojení s konkrétním azylovým

příběhem žalobce a jím prezentovanou argumentací. Z uvedeného není zřejmé, co konkrétně pro případ žalobce žalovaný zjistil z uvedených zpráv.

47. Naprosto flagrantní pochybení žalovaného pak krajský soud shledal v případě posouzení žalobcova odmítání povinné základní vojenské služby. Shrnujícím způsobem lze uvést, že žalobce zcela paušálním způsobem pouze uvedl, že branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, která dopadá na veškeré bojeschopné obyvatelstvo a povolání do vojenské služby tedy samo o sobě není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Avšak v případě žalobce právě nejde pouze o odpírání branné povinnosti samo o sobě. Přidružuje se totiž problematické postavení kurdské menšiny v turecké společnosti a především důvodné obavy žalobce z nasazení do bojů na východě země poblíž hranice se Sýrií, a to proti vlastním lidem (Kurdům), kam by podle jeho slov ostatní obyvatelé Turecka nasazení nebyli. Stejně tak může být problematické a budící obavy žalobce, že k povinné vojenské služby nenastoupil a místo toho emigroval ze země. Všechny tyto okolnosti byl žalovaný povinen vyhodnotit, a to na podkladě aktuálně shromážděných relevantních zpráv z důvěryhodných zdrojů. To však neučinil, takové zprávy ani neměl k dispozici a pouze opakoval, že branná povinnost je zcela legitimní občanskou povinností, což uznává nejen Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (dále jen Ženevská konvence), ale i Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Dále k tomu žalovaný paušálně uvedl, že podle Ženevské konvence není ani vyhýbání se nástupu vojenské služby či dezerce, byť by byla trestná, důvodem pro udělení mezinárodní ochrany, neboť podle Příručky procedur a kritérií pro přiznání postavení uprchlíka podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků (Ženeva 1951) a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků (New York 1967), vydané Úřadem Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Ženevě září 1979, „člověk jasně není uprchlíkem, pokud jeho jediným důvodem pro dezerci či vyhýbání se nástupu vojenské služby je jeho averze vůči vojenské službě nebo strach z boje“. Žalovaný dále odkázal na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 508/1997, z něhož je dle něj patrné, že povolávání k výkonu vojenské služby samo o sobě není ještě pronásledováním z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení, byť by výkon vojenské služby byl spojen s rizikem účasti při bojových akcích ve válečném konfliktu. K uvedenému odůvodnění žalovaného v napadeném rozhodnutí krajský soud uvádí, že z něj není vůbec patrná jakákoliv souvislost se situací Kurdů v Turecku a turecké armádě, popřípadě ani s nasazením Kurdů v rámci povinné základní vojenské služby v bojích proti stejnému etniku. Právě tyto okolnosti jsou velice závažné a nebyly nijak vzaty v úvahu či jakkoliv vyhodnoceny. Pokud pak žalovaný své zdůvodnění dovršil zcela paušálním zjištěním z Informace Kanadské rady pro migraci a uprchlíky – Turecko, vojenská služba, leden 2017, ze dne 16. 3. 2017, o tom, že podmínky výkonu vojenské služby v Turecku jsou standardní a řídí se platnou legislativou, osoby jsou k výkonu vojenské služby povolávány plošně na podkladě dosažení věkové hranice a po odpadnutí všech překážek, např. po studiu na vysoké škole (jako tomu bylo u žalobce), pak tímto své pochybení nenapravit a odůvodnění nedoplnil o vypořádání relevantní azylové argumentace žalobce. Žalovaný, jako kdyby nevnímal tvrzení žalobce, tento žalobní bod uzavřel tak, že samotná povinnost občanů Turecka daná platnými zákony v této zemi, účastnit se základní vojenské služby nebo nastoupit do armády nebo být přítomen výcviku či bojovým operacím, je evidentně zaměřena na veškeré bojeschopné obyvatelstvo bez ohledu na jejich rasu, národnosti či náboženské vyznání atd. Proto podle žalovaného nelze

uznat žalobcem sdělenou obavu za azylově relevantní. Přitom žalobce právě uváděl, že jako Kurd by měl v armádě zcela odlišné postavení jako většinová společnost Turecka, byl by nasazen do nejtěžších bojů na východě země (ostatní většinová společnost nikoliv), a to dokonce v rozporu se svým svědomím proti vlastním lidem stejného etnika, tedy Kurdům, což je nepřijatelné. Toto však žalovaným nebylo nijak zjišťováno a za tím účelem nebyla vyžádána jakákoliv zpráva. Žalovaný se k uvedenému žalobnímu bodu vyjádřil tak, jakoby šlo o běžné odpírání povinné základní vojenské služby bez dalších přidružených okolností. Uvedené ale nebylo vůbec hodnoceno ve vztahu k osobě žalobce a jím uplatňovaným námitkám. Navíc pro skutečně relevantní hodnocení nebyly zajištěny ani podklady, z nichž by daná situace mohla být zjištěna. Ve shodě s žalobcem lze poukázat také na judikaturu NSS, konkrétně jeho rozsudek ze dne 9. 6. 2008, č. j. 5 Azs 18/2008, z něhož mj. vyplývá, že trestní stíhání pro nenastoupení vojenské služby může v určitých případech založit relevantní pronásledování, a to např. tehdy pokud je trestní sankce důsledkem toho, že se branec odmítne zúčastnit bojových operací odporujících mezinárodnímu právu, nebo že mu hrozí trest, jehož intenzita či způsob výkon zakládá porušení lidských práv. Uvedené podporuje i rozsudek SDEU ve věci C-472/13 ze dne 26. 2. 2015, z něž mj. vyplynulo, že za akt pronásledování je považováno i trestní stíhání nebo trest za odepření výkonu vojenské služby za konfliktu, jestliže by výkon vojenské služby zahrnoval zločiny nebo jednání spadající do doložek o vyloučení uvedených v čl. 12 odst. 2. Do těchto doložek o vyloučení patří mj. i páčání válečných zločinů, zločinů proti lidskosti nebo činy, které jsou v rozporu se zásadami a cíli OSN uvedenými v preambuli a čl. 1 a 2 Charty OSN.

48. Z výše uvedeného tedy vyplývá, na rozdíl od závěrů žalovaného, že za určitých okolností může i povolání do armády a související odepření výkonu vojenské služby, založit azylově relevantní důvod. Jsou všeobecně známé záběry nezávislých reportérů z jihovýchodní části Turecka, v blízkosti hranice se Sýrií, kde dochází k ozbrojeným střetům mezi tureckou armádou a kurdskými milicemi (zejména povstalci Strany kurdských pracujících – PKK). Pokud by se tedy naplnila argumentace žalobce, bylo by tedy možné, aby byl žalobce povolán do bojů na jihovýchodě Turecka a skutečně by mohl bojovat proti lidem vlastní národnosti (bojují tam za autonomii Kurdistánu, jenž není oficiálně uznáván).
49. Z výše provedeného výkladu je tedy zřejmé, že obecná branná povinnost dopadá nediskriminačním způsobem na většinu bojeschopného obyvatelstva, avšak v případě žalobce, coby osoby kurdské národnosti, má povolání do armády odlišný rozměr, než je tomu u většinového obyvatelstva turecké národnosti. Proto by povolání do armády mohlo u žalobce vyvolávat legitimní odpor vůči povinnosti bojovat proti „svým lidem“.
50. S ohledem na výše citovaný rozsudek NSS, a také rozsudek SDEU se měl žalovaný podle názoru soudu zabývat v napadeném rozhodnutí obavami žalobce z povolání do armády (jako azylově relevantním důvodem) a zabývat se tím mnohem podrobněji, než jak to učinil. Měl také posoudit otázku, jaký případný trest by mohl žalobci v případě jeho nenastoupení do armády hrozit, zda by tento trest nebyl nepřiměřený, a zda by případný výkon vojenské služby nemohl zahrnovat podílení se na páčání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti.

51. Právě zodpovězení výše nastíněných otázek, na základě relevantních podkladů, by mohlo pomoci zjistit naplnění zákonných podmínek pro udělení azylu dle § 12 písm. b) nebo pro udělení doplňkové ochrany dle § 14a odst. 1 a odst. 2 písm. b) zákona o azylu.
52. Žalobce dále uváděl, že Turecko dle dostupných informací neumožňuje odmítnout výkon vojenské služby dle výhrady svědomí. Situaci v Turecku se již zabýval Evropský soud pro lidská práva (ESLP) ve věci Savda proti Turecku (stížnost č. 42730/05, rozsudek ze dne 12. 6. 2012, konečné znění ze dne 12. 9. 2012), který jednomyslně shledal porušení čl. 3 (zákaz ponižujícího zacházení), čl. 9 (právo na svobodu myšlení) a čl. 6 odst. 1 (právo na spravedlivý proces z důvodu nedostatečné nezávislosti a nestrannosti vojenského soudu). ESLP zdůraznil, že systém vojenské služby v Turecku nepovoluje žádné výjimky z výkonu vojenské služby na základě svědomí a může vyústit v přísné a opakované trestní sankce, uložené těm, kteří odmítli službu nastoupit. Takový systém nenašel spravedlivou rovnováhu mezi obecným zájmem společnosti a zájmem odpůrců vojenské služby. Z výše uvedeného je tak zjevné, že žalobce neměl možnost konat např. náhradní civilní službu na místo vojenské služby.
53. K námitkám žalobce proti bezpečnostní situaci v Turecku žalovaný pouze uvedl, že jako azylově relevantní nevidí „ani paušální bezpečnostní situaci v Turecku – možnost výskytu teroristických útoků na tomto území“. Žalovaný k tomu dále uvedl, že terorismus jako zločinné jednání svévolných skupin či jednotlivců dopadá na veškeré obyvatelstvo bez rozlišení a správní složky vynakládají maximální úsilí, aby takovéto chování potlačovaly. Žalovaný dále poukázal na judikaturu NSS, konkrétně rozsudek, ze dne 18. 9. 2014, č. j. 6 Azs 192/2014-30, z něhož vyplývá, že pouhá nespokojenost s bezpečnostní situací v zemi původu ani obecný strach z terorismu nemohou být relevantními důvody pro udělení azylu. S uvedenými závěry žalovaného se krajský soud do jisté míry ztotožnil, ale jen tehdy, pokud by měl terorismus dopadat na veškeré obyvatelstvo bez rozlišení. Pokud by měl žalobce na mysli zpochybnění bezpečnosti pouze u kurdské menšiny, pak by závěry žalovaného nebyly správné a neodpovídaly by případně zjištěné realitě. Z mediálních zpráv je skutečně známé to, že byl znovuzaveden monitorovací proces Turecka v důsledku nedodržování lidských práv (jako následek údajného vojenského puče v létě 2016), a to až do doby uspokojivého stavu. Turecký prezident Erdogan se skutečně dlouhodobě snaží o upevnění své moci, což vyústilo i v prohlášení o dočasném odstoupení od některých závazků vyplývajících z Evropské úmluvy o lidských právech, a také v oznámení, že odstoupí od některých článků Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, včetně lidského zacházení se zadrženými osobami nebo s právy na opravný prostředek.
54. Žalovaný se v napadeném rozhodnutí na straně 6 vyjadřoval k aktuální situaci v Turecku a mj. uvedl, že je mu známa situace po puči v roce 2016, která zasáhla vybrané skupiny tamního obyvatelstva. Mimo to však také uvedl, že přesto, že je situace v této zemi vývojově komplikovaná, a dochází zde k zásahům do pole lidských práv, neznamená to, že bez dalšího je každý občan tohoto státu tímto vývoje zasažen tak tvrdě či přímo, aby se daly činit závěry o jednání dosahujícího intenzity pronásledování či hrozeb vážné újmy. Takový závěr lze učinit jen s přihlédnutím ke konkrétní azylové výpovědi žadatele. V této souvislosti je však zcela nepochopitelné, že i přes vnímání složité situace v zemi původu žalobce se žalovaný nijak nevyjádřil k situaci kurdské menšiny, porušování lidských práv tohoto civilního obyvatelstva a Kurdů vykonávajících vojenskou službu, např. na

jihovýchodě území Turecka. Právě pokud by žalovaný přihlédl ke konkrétní azylové výpovědi žalobce, mohl například zjistit, že žalobce coby Kurd je vývojem v Turecku zasažen, a to pronásledováním či hrozbou vážné újmy. Vedle toho, že žalobce tvrdí, že je pro něj nepřijatelná účast ve vojenské akci, přičemž vedle nasazení do vojenské akce nebude mít žádnou jinou možnost volby, hrozí mu též potrestání za dezerci, včetně případného trestu za sympatie vůči kurdským separatistům. Podle žalobce totiž nelze vyloučit, že jeho neochota nastoupit do turecké armády a následné uprchnutí do zahraničí bude mít po jeho návratu do Turecka ten následek, že to bude vnímáno jako projevení politického názoru, tedy projevení sympatií se stranou PKK. To samozřejmě mohou být ze strany žalobce dojmy a spekulace (i když podle obecně známých mediálních zpráv tomu bude spíše naopak), avšak dokud nebude toto pomocí cílených zjištění žalovaného vyvráceno a najisto postaveno, nelze taková tvrzení zcela odmítnout. Ostatně obavy žalobce nejsou zcela bezdůvodné, odmítání konání povinné vojenské služby je sankcionováno a jistě může být přihlíženo jako k přitěžující okolnosti k tomu, že žalobce před nástupem k vykonání vojenské služby uprchl do zahraničí. I toto jsou faktory, které musí žalovaný při rozhodování o udělení či neudělení mezinárodní ochrany hodnotit. O způsobu sankcionování případného nenastoupení základní vojenské služby anebo dezerce žalovaný neobstaral žádné aktuální relevantní informace, přičemž podmínky takového trestání nemohly být ani hodnoceny. V této souvislosti žalobce rovněž vyslovil obavy z neustálé zhoršující se podmínek ve vězení, když po nepovedeném vojenském puči v létě 2016 v rámci vyhlášeného výjimečného stavu turecká vláda schválila 2 nouzové dekrety, jimiž odstranila základní záruky ochrany zadržených osob před špatným zacházením a mučením. V policejních detencích dochází nejen k výhrůžkám, ale také k bití, mučení a celkově špatnému zacházení. K případům mučení a špatného zacházení dochází i v tureckých věznicích, kde se významně zhoršují podmínky vězněných osob. Všechny výše uvedené a žalobcem vyslovené obavy mohly mít dopad na rozhodování o udělení mezinárodní ochrany. Bylo by potřebné zajistit relevantní informace o těchto okolnostech především z toho pohledu, jaký by mohly mít tyto okolnosti vliv a dopad v individuálním případě žalobce.

55. Pro úplnost se soud ještě stručně vyjádří k vyhodnocení jednotlivých podmínek pro udělení doplňkové ochrany ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu, ačkoliv již shora provedený výklad lze vztáhnout z důvodu jednoznačné provázanosti i na tyto důvody doplňkové ochrany. Soud musel přisvědčit nejprve závěru žalovaného o tom, že žalobci podle dostupných informací nehrozí v jeho vlasti vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 písm. a) zákona o azylu, tedy nehrozí mu vážná újma uložením nebo vykonáním trestu smrti. Trest smrti byl v Turecku zrušen od roku 2004. I přesto, že žalovaný údajně nenalezl žádná vodítka, která by svědčila o okolnostech, za nichž by žalobce měl být po svém návratu do vlasti vystaven hrozbě nebezpečí nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání [ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu], soud s tímto závěrem nesouhlasí, a to i s ohledem na shora provedený výklad skutkových okolností (např. nenastoupení k povinné základní vojenské službě, odjezd do ciziny, příslušnost ke kurdské menšině a vyčleňování této menšiny z většinové společnosti, bezpečnostní situace v Turecku, zejména na jihovýchodě země), z nichž by mohla vyplývat důvodná obava žalobce, že by mu po návratu do země původu hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy, a to prostřednictvím mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Pro stručnost v této pasáži soud odkazuje na výklad výše a již konkretizované skutkové

okolnosti. Žalovaný se totiž v této souvislosti opět vyjadřoval jen paušálně, a to tak, že existence občanské povinnosti spočívající v povolání k výkonu vojenské služby a nasazení do války, včetně trestů za nevykonání vojenské služby, uznává za legitimní Ženevská konvence, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, přičemž toto nemůže být vnímáno jako vážná újma, ani jako nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Uvedl-li však žalobce, že se obává, že bude nucen v rámci vojenské služby bojovat v těžkých bojích na východě země (též proti Kurdům) z důvodu své příslušnosti právě ke kurdské menšině, pak je nutné tuto obavu z nástupu základní vojenské služby vnímat ve zcela jiných souvislostech, než uvádí žalovaný. Obava žalobce totiž nesměřovala obecně jen vůči výkonu vojenské služby, ale konkrétně vůči povinnosti bojovat na východě Turecka (případně proti příslušníkům své národnosti) a účastnit se takového konfliktu se zbraní. Uvedené okolnosti pak mohou zejména ve vztahu k národnosti žalobce a situaci v zemi jeho původu signalizovat, že se o pronásledování ve smyslu zákona o azylu může jednat (viz rozsudek NSS ze dne 29. 3. 2004, č. j. 5 Azs 4/2004-49).

56. Ve vztahu k důvodům doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu žalovaný připustil, že ve východních oblastech Turecka, zejména v blízkosti hranice se Syrií, existuje stav zvýšeného napětí (viz Zpráva ČTK, Situace v Afrinu, ze dne 10. 3. 2018; Informace OAMP, Turecko - Kurdové, září 2017, ze dne 27. 9. 2017). Ve většině ostatních oblastí Turecka je však situace bezpečnostně stabilní. Na základě toho žalovaný vyhodnotil, že v zemi původu žalobce neprobíhá ozbrojený konflikt, jehož důsledky by bylo možno pokládat ve vztahu k žalobci za vážnou újmu podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Ovšem s ohledem na výše provedený výklad jednotlivých závažných skutkových okolností, kterými žalobce především brojil proti negativnímu rozhodnutí o jeho žádosti, bude třeba v novém řízení před správním orgánem posoudit, zda i tyto okolnosti nebudou mít vliv na vyhodnocení tohoto důvodu doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Aktivace ozbrojených složek v Turecku trvá již delší dobu a i v posledním období došlo k radikalizaci konfliktu na jihovýchodě území Turecka a jeho rozšíření minimálně i na pohraničí Sýrie. Bude nutné vyhodnotit i tuto aktuální situaci a její dopad na případné ohrožení života civilistů či jejich lidské důstojnosti, včetně takového dopadu do života žalobce.
57. Totéž bude třeba vyhodnotit i ve vztahu k poslednímu důvodu doplňkové ochrany podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, tedy zda vycestování žalobce nebude v rozporu s mezinárodními závazky ČR. V napadeném rozhodnutí žalovaný tento rozpor neshledal, a to ani ve vztahu k tvrzené partnerské vazbě žalobce v ČR, kdy se měl po svém příjezdu přes internet seznámit s přítelkyní. K uvedenému žalovaný připomněl judikaturu ESLP, podle níž by se pro udělení doplňkové ochrany muselo jednat o vztah natolik dlouhodobý a intenzivní, nejčastěji dlouholeté manželství nebo dokonce rodinu s dětmi, aby i s ohledem na stupeň integrace jednotlivých členů rodiny a nemožnost zpětné integrace v zemi původu, bylo možno vyloučit reálnost případného následování ostatních členů rodiny do země původu osoby žadatele. Tedy pouze v případě, že by odloučení těchto osob představovalo natolik vážný zásah do jejich vztahů, že by vycestování takové osoby bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR, pak by toto bylo považováno za vážnou újmu a důvod pro udělení doplňkové ochrany. Krajský soud tedy v tomto směru přisvědčil žalovanému, pokud z uvedeného důvodu nedospěl ke kladnému závěru a rovněž dodává,

že žalobce se svou partnerkou zjevně navázal vztah v momentě, kdy jeho pobytová situace nebyla jistá, přičemž tento vztah je velice krátkodobý. Žalobce má samozřejmě právo na rodinný a soukromý život, ten však může realizovat podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, nikoliv v rámci zákona o azylu, který slouží jako výjimečný institut k pomoci uprchlíkům, jenž se ocitli mimo vlast.

58. Závěrem ke shora uvedenému krajský soud uvádí, že odkazy žalovaného na zprávy o zemi původu, které spíše pojednávaly o obecné situaci v turecké společnosti, popř. o obecné situaci kurdské národnostní menšiny v Turecku (žalovaný z nich vyzdvihl např. participaci Kurdů na státní správě), nebyly absolutně relevantní ve vztahu k posouzení důvodů žalobce pro podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Hlavním důvodem podané žádosti byla žalobcova obava z výkonu vojenské služby, protože se měl žalovaný v napadeném rozhodnutí touto obavou mnohem podrobněji zabývat, a také posoudit případné sankce, jaké by žalobci mohly v případě nenastoupení do armády hrozit a zda zjištěná sankce není nepřiměřená, jakož i to, zda by případný výkon vojenské služby nemohl představovat podílení se na páchání válečných zločinů nebo zločinů proti lidskosti. Místo toho však žalovaný z nepochopitelných důvodů pouze paušálně odmítl, že by nenastoupení povinné vojenské služby mohlo představovat azylově relevantní důvod. Žalovaný si v tomto směru ani neobstaral relevantní informace, protože v posuzované věci vyšel z nedostatečně zjištěného skutkového stavu.

VI. Závěr a náklady řízení

59. Z výše uvedených důvodů soud shledal napadené rozhodnutí žalovaného zčásti (ve vztahu k posouzení žádosti o udělení mezinárodní ochrany podle § 12 písm. b) a § 14a zákona o azylu) nepřezkoumatelným pro nedostatek důvodů [§ 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s.], když nebyl řádně zjištěn skutkový stav a nebylo přihlédnuto ke všem rozhodným skutkovým okolnostem, v důsledku čehož nebyla správně aplikována ust. § 12 písm. b) a § 14a zákona o azylu. Soudu proto nezbylo, než napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s.ř.s.). V novém řízení bude žalovaný vázán právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s.ř.s.).
60. O náhradě nákladů řízení krajský soud rozhodl tak, že nepřiznal toto právo žádnému z účastníků. Žalobce sice byl v řízení plně úspěšný (§ 60 odst. 1 s.ř.s.), avšak právo na náhradu nákladů řízení neuplatnil, neboť mu žádné náklady nevznikly. Sepis podané žaloby i repliky provedla pro žalobce bezplatně některá z organizací, která takovou pomoc cizincům na území ČR poskytuje. Žalobce rovněž neplatil soudní poplatek za podanou žalobu, neboť tyto případy jsou od placení soudních poplatků osvobozeny. Žalovaný nebyl ve věci úspěšný, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační

stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Brno 31. března 2020

JUDr. Kateřina Mrázová, Ph.D., v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení:
B. Z.